

Policy analiza: veće stope odustajanja od visokog obrazovanja u Hrvatskoj

Kovačec, Lorena

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:274718>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-05**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Prijediplomski studij politologije

Lorena Kovačec

**POLICY ANALIZA: VEĆE STOPE ODUSTAJANJA OD
VISOKOG OBRAZOVANJA U HRVATSKOJ**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, srpanj 2024.

Sveučilište u Zagrebu

Fakultet političkih znanosti

Prijediplomski studij politologije

Lorena Kovačec

**POLICY ANALIZA: VEĆE STOPE ODUSTAJANJA OD
VISOKOG OBRAZOVANJA U HRVATSKOJ**

ZAVRŠNI RAD

Mentorica: doc. dr. sc. Anka Kekez Koštro

Studentica: Lorena Kovače

Zagreb, srpanj 2024.

SAŽETAK

Ovaj rad bavi se problemom povećanja broja studenata koji odustaju od visokog obrazovanja u Hrvatskoj, analizirajući uzroke i posljedice ove pojave. Definira se problem kroz nedostatak financijskih sredstava, manjak studentskih domova i rastuće troškove života. Predlažu se tri glavne politike za rješavanje problema: gradnja novih studentskih domova, plaćene studentske prakse i hitna financijska pomoć. Rad također uspoređuje ove alternative i preporučuje hitnu financijsku pomoć kao najefikasnije rješenje za smanjenje stope odustajanja studenata.

Ključne riječi: odustajanje od studija, visoko obrazovanje, financijska sredstva, financijska pomoć, troškovi života

SADRŽAJ

1. NEŽELJENA POJAVA I OSNOVA ZA DEFINIRANJE PROBLEMA	1
2. DEFINICIJA PROBLEMA	2
3. POLICY ALTERNATIVE	3
4. USPOREDBA POLICY ALTERNATIVA	4
5. POLICY PREPORUKA	5
6. PRILOZI	6
7. LITERATURA	7

POPIS ILUSTRACIJA

GRAFIKONI

GRAFIKON 1. UPIS NA VISOKO OBRAZOVANJE U HRVATSKOJ KROZ GODINE. 1

GRAFIKON 2. BROJ DIPLOMIRANIH STUDENATA KROZ GODINE. 1

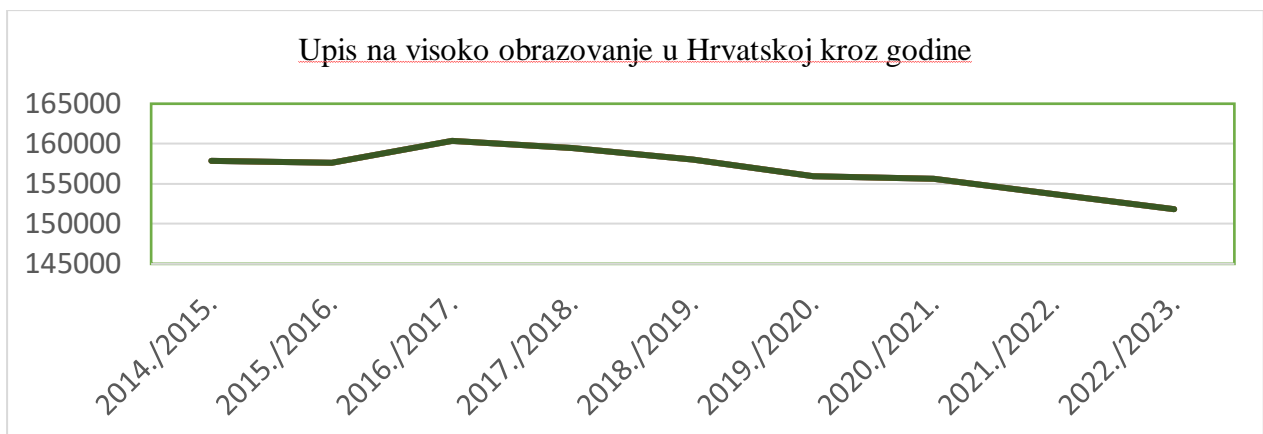
SLIKE

SLIKA 1. VAŽNOST USPJEŠNOSTI U STUDIRANJU U EUROPSKIM ZEMLJAMA..... 2

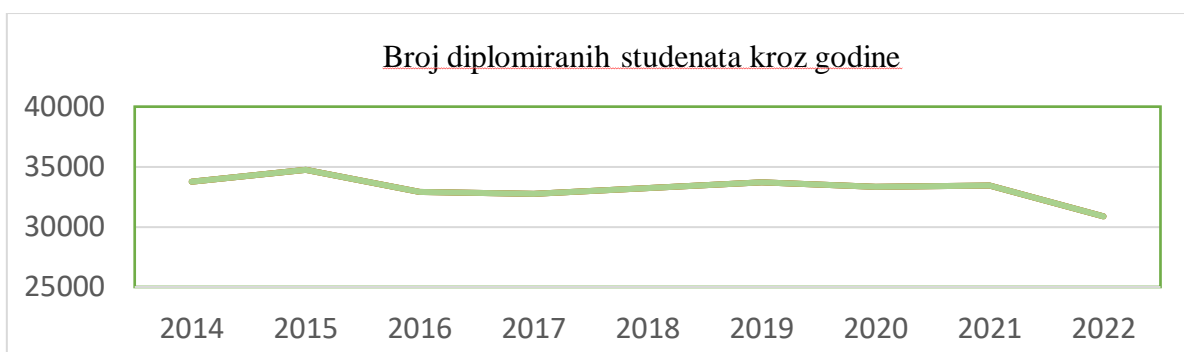
SLIKA 2. STOPE INFLACIJE U HRVATSKOJ. IZVOR 2

1. NEŽELJENA POJAVA I OSNOVA ZA DEFINIRANJE PROBLEMA

Posljednjih nekoliko godina broj studenata koji odustaju od visokog obrazovanja je u porastu. Prema Thomasu Farnellu, stručnjaku za politiku visokog obrazovanja, 20% studenata u Hrvatskoj odustane od studiranja. Brojka se odnosi na studente koji nakon odustanka od studija ponovno ne upišu neki drugi studij. Povećanje broja studenata koji odustaju od studiranja u Hrvatskoj predstavlja zabrinjavajući fenomen koji zahtijeva dublju analizu i adekvatne mjere kako bi se suzbio. Ova pojava nije samo izolirani incident, već kompleksan problem koji može imati širok spektar uzroka i posljedica. Također, ova pojava je neprirodna i zbog toga što se brojka upisanih studenata na visoko obrazovanje u Hrvatskoj zadnjih nekoliko godina povećava. 2022. godine ukupno je 30 875 studenata završilo fakultet što je oko 3000 studenata manje u odnosu na prethodnih nekoliko godina.

Grafikon 1. Upis na visoko obrazovanje u Hrvatskoj kroz godine. Izvor: AZVO, 2023.

Grafikon 2. Broj diplomiranih studenata kroz godine. Izvor: AZVO.

Prema Europskoj komisiji Hrvatska se svrstava među zemlje u kojima je važnost uspješnosti u studiranju na dnevnom redu tj. često prolazi ispod radara i ne pridaje joj se dovoljno važnosti.

Importance of study success	Countries
Very high or high on the agenda	Denmark, England, Estonia, Finland, Flanders (Belgium), France, Greece, Hungary, Italy, Former Yugoslav Republic of Macedonia, Malta, Netherlands, Norway, Serbia, Slovenia, Sweden
On the agenda	Austria, Croatia, Czech Republic, Germany, Ireland, Luxembourg, Montenegro, Poland, Portugal, Romania, Spain, Switzerland
No or little relevance	Bulgaria, Cyprus, Iceland, Latvia, Lithuania, Slovak Republic, Turkey

Source: Reporting from national experts.

Slika 1. Važnost uspješnosti u studiranju u Europskim zemljama. Izvor: https://ris.utwente.nl/ws/portalfiles/portal/5137444/dropout-completion-he-summary_en.pdf

2. DEFINICIJA PROBLEMA

Mnogi studenti suočavaju se s nedostatkom financijskih sredstava za plaćanje školarine i životnih troškova. Shodno tome studenti imaju potrebu da rade puno ili skraćeno radno vrijeme kako bi mogli ispratiti sve potrebne troškove studiranja i života. Nekim studentima može biti zahtjevno uskladiti posao i akademske odgovornosti što ih dovodi do prekida studija. Studije pokazuju da studenti koji rade više od 20-25 sati tjedno tijekom semestra imaju veći rizik od odustajanja od studiranja (Europska komisija, 2015). Također, manjak kapaciteta u studentskim domovima dovodi do toga da u Zagrebu svake godine oko 4500 studenata koji se prijave za smještaj u domu, ne dobiju ga (Državni zavod za statistiku). Posljednjih nekoliko godina inflacija u Hrvatskoj naglo je rasla. Shodno tome rasle su i cijene stanova čija je prosječna cijena iznajmljivanja trenutno u Zagrebu 14 eura/m², bez režija. Životni troškovi u zadnjih nekoliko godina postali su znatno viši nego što je to bilo ranije, a sve se je desilo poprilično naglo. Uz velike stambene i životne troškove, 50% studenata u Hrvatskoj plaća školarinu (Farnell, 2013). Svi ti faktori zajedno čine veliki utjecaj na kvalitetu života studenata tijekom studiranja te ih dovode do izazova tijekom studiranja zbog čega dolazi do odustajanja.

Year	Croatia
2022	10.78 %
2021	2.55 %
2020	0.15 %
2019	0.77 %
2018	1.50 %
2017	1.13 %
2016	-1.13 %
2015	-0.46 %
2014	-0.22 %

Slika 2. Stope inflacije u Hrvatskoj. Izvor: <https://www.worlddata.info/europe/croatia/inflation-rates.php>

3. POLICY ALTERNATIVE

Prva alternativa bila bi gradnja novih studentskih domova kako bi se riješio nedostatak pristupačnih stambenih opcija za studente. Cilj je ublažiti financijske pritiske pružanjem pristupačnog smještaja, omogućiti studentima da se usredotoče na svoje studije bez tereta visokih stambenih troškova. Također, smanjio bi se i trošak prehrane zbog lakšeg pristupa studentskim menzama u sklopu studenskih domova. Primarni korisnici koji dobivaju od gradnje novih domova su studenti koji se suočavaju s financijskim izazovima te građevinske firme zadužene za samu gradnju. S druge strane potencijalni gubitnici mogu biti privatni stanodavci ili vlasnici nekretnina koji iznajmljuju stanove jer povećana dostupnost studentskih domova može smanjiti potražnju za privatnim iznajmljivanjem. Također, gubitnik može biti i postojeća uprava studentskih domova ukoliko nije spremna za proširenje kapaciteta. Izgradnja novih studentskih domova može se financirati dodjelom državnih sredstava ili subvencija za izgradnju, kroz suradnju s privatnim investitorima ili javno-privatna partnerstva. Moguće je i istražiti potencijalna međunarodna financiranja ili bespovratna sredstva za razvoj infrastrukture. Pozitivna strana izvedivosti ove alternative bila bi povećana dostupnost pristupačnog stanovanja na studente, smanjenje financijskog pritiska te potencijalni pozitivan učinak na stope zadržavanja studenata i akademski uspjeh.

Druga alternativa je plaćena studentska praksa. Ideja je da se studentima omogući da zarade prihode za pokrivanje troškova školarine i života, dok kroz radno iskustvo stječu praktična znanja relevantna za područje studija. Time se istodobno želi poboljšati financijska održivost i akademski angažman koji rezultiraju time da studenti ostaju na studijima. Primarni korisnici ove alternative su studenti koji se suočavaju s financijskim izazovima, osobito oni koji se bore priuštiti školarinu i troškove života, poslodavci koji imaju pristup motiviranim pripravnicima s praktičnim vještinama te sveučilišta i obrazovne institucije, povećavajući praktičnu važnost obrazovanja. Potencijalna prepreka mogu biti tvrtke koje se mogu opirati prijelazu na plaćene prakse. Ideja financiranja plaćenih praksi je da se uspostave mehanizmi financiranja ili poticaja za tvrtke da ponude plaćeno stažiranje, suradnja s partnerima iz privatnog sektora za financijske doprinose te iskorištavanje postojećih državnih sredstava ili bespovratna sredstva za podršku inicijativi. Pri izvedbi ove alternative došlo bi to pozitivnog utjecaja rješavanja financijskih izazova pružajući studentima izvor prihoda i istodobnog poboljšanja praktičnih vještina i zapošljivosti studenata smanjujući stope prekida školovanja stvaranjem financijski održivijeg puta za studente.

Treća alternativa je hitna financijska pomoć. Uspostavljanjem programa hitne financijske pomoći pružila bi se neposredna podrška studentima koji se suočavaju s nepredviđenim financijskim krizama. Cilj je studentima ponuditi bespovratna sredstva ili zajmove s niskim kamatama kako bi im se pomoglo da pokriju neočekivane životne troškove poput privremenih stambenih pitanja, školarine, medicinskih računa itd. Alternativa je osmišljena kako bi se ublažili trenutni financijski pritisci i spriječilo napuštanje studija zbog nepredviđenih financijskih izazova. Primarni korisnici koji dobivaju od ove usluge su studenti suočeni s nepredviđenim financijskim krizama, studenti kojima prijeti napuštanje studija zbog akutnih financijskih izazova te sveučilišne i obrazovne ustanove čiji je cilj zadržati studente i podržati njihovu opću dobrobit. Prepreku ovoj alternativni mogu činiti vlada ili tijela koja financiraju ako program zahtjeva znatna financijska sredstva i studenti koji se možda ne kvalificiraju za hitnu pomoć, što potencijalno dovodi do percepcije nejednakosti. Financiranje se može provoditi kroz dodjelu vladinih sredstava posebno za hitne programe financijske pomoći i partnerstva s privatnim ili neprofitnim organizacijama koje bi voljele pridonijeti programu. Potrebno je uspostaviti održivi model financiranja kako bi se osigurala stalna podrška studentima koji se suočavaju s nepredviđenim financijskim krizama koje ih dovode do odustanka od studiranja.

4. USPOREDBA POLICY ALTERNATIVA

Gradnja studentskih domova zahtijeva značajne investicije u infrastrukturu. Troškovi mogu biti visoki, pogotovo ako se uzmu u obzir troškovi zemljišta, građevinski radovi i održavanje. S aspekta političke izvedivosti interes za poboljšanje uvjeta studiranja i povećanje studentskog smještaja trebao bi biti popularan među donositeljima politika. Gradnja novih domova zahtijeva vremenski i resursni angažman. Potrebno je planiranje, projektiranje i izgradnja, što može biti složen proces. Upravljanje velikim studentskim domovima može biti složeno, posebno u pogledu osiguranja sigurnosti, održavanja reda i pravilnog funkcioniranja svih sustava i usluga. Troškovi plaćenih studentskih praksi, ovisno o opsegu programa mogu biti značajni, ali svakako manji od troškova izgradnje novih studentskih domova. Poticanje plaćenih studentskih praksi može biti popularno među studentima zbog istodobnog stjecanja iskustva u struci i novca za životne troškove, ali i poslodavcima jer dobivaju stručniju osobu za rad. Potrebno je uspostaviti suradnju između sveučilišta i poslodavaca kako bi se osiguralo da studenti imaju pristup relevantnim praksama. Također je potrebno osigurati da prakse budu

kvalitetne i priznate od strane sveučilišta. Postoji mogućnost da poslodavci iskoriste plaćene praktikante za obavljanje manje vrijednih poslova ili poslova koji nisu u skladu s njihovim obrazovnim ciljevima. To može smanjiti vrijednost praktičnog iskustva i razočarati studente. Troškovi hitne financijske pomoći ovise o tome koliko se sredstava dodjeljuje za hitnu pomoć. Potrebno je osigurati dovoljno financijskih resursa kako bi se udovoljilo potrebama studenata. Politička potpora može varirati ovisno o prioritetima i proračunskim ograničenjima. Potrebno je uspostaviti sustav za pružanje hitne financijske pomoći koji je učinkovit i pravedan. To uključuje definiranje kriterija za dodjelu pomoći, proces prijave i distribuciju sredstava. U konačnici, možemo vidjeti kako hitna financijska pomoć kao alternativa ima potencijalno najmanje prepreka i čini se najučinkovitijom. Umjesto dugotrajnih procesa gradnje domova i organizacije plaćenih praksi, hitna pomoć može odmah pružiti olakšanje u trenutku nastanka problema.

5. POLICY PREPORUKA

Hitna financijska pomoć alternativa je koja pruža brzo rješenje za studente koji se suočavaju s iznenadnim financijskim teškoćama koje ih dovode do odustajanja od studiranja. U trenutku nastanka problema moguće ga je sanirati brzo i učinkovito. Također, može biti individualno prilagođena potrebama studenata. Svaki student može imati različite financijske izazove, pa pružanje pomoći prema individualnim potrebama može biti iznimno korisno i učinkovito. Hitna financijska pomoć može biti relativno jednostavna za provedbu u odnosu na druge politike poput gradnje domova ili organizacije plaćenih praksi. Sustav za pružanje hitne pomoći može biti uspostavljen unutar postojećih institucionalnih struktura sveučilišta ili obrazovnih institucija. Pružanje hitne financijske pomoći može biti korak prema većoj socijalnoj pravdi u obrazovnom sustavu. To može pomoći u smanjenju nejednakosti u pristupu obrazovanju pružajući podršku studentima koji se suočavaju s financijskim poteškoćama, bez obzira na njihov socioekonomski status. Također, pružanjem hitne financijske pomoći može se stvoriti i emocionalna podrška studentima koji se suočavaju s financijskim teškoćama. Kad studenti osjete da ih njihova obrazovna institucija podržava i brine se za njihovu dobrobit, to može imati pozitivan utjecaj na njihovu motivaciju i mentalno zdravlje. Pružanje hitne financijske pomoći može poslati snažnu poruku studentima da nisu sami u svojim izazovima i da im je dostupna podrška kad im je najpotrebnija. Ova emocionalna podrška može dodatno ojačati vezu između studenata i njihove obrazovne institucije, što može povećati vjerojatnost da će studenti ostati angažirani i završiti svoje studije.

6. PRILOZI

Ciljana skupina politike pružanja hitne financijske pomoći su studenti koji žele odustati od studiranja zbog financijskih poteškoća. Motivacija za provedbu politike je smanjenje stope odustajanja od studiranja. Zagovornici te politike mogu biti studenti koji se suočavaju s poteškoćama i sveučilišta kojima je u interesu zadržati studente na fakultetima. Protivnici mogu biti vlada ili financijska tijela, studenti koji se možda ne kvalificiraju za hitnu pomoć, poslodavci koji mogu smatrati da bi to moglo smanjiti poticaje za studente da rade i zarađuju novac tijekom studija, što bi moglo utjecati na radnu snagu koja im je dostupna, neki političari ili političke stranke mogu se protiviti hitnoj financijskoj pomoći iz ideoloških razloga ili zbog političkih ciljeva, poput smanjenja uloge države u socijalnoj zaštiti ili promicanja drugih politika koje se fokusiraju na individualnu odgovornost. Nedostatak financijskih resursa može biti glavna barijera za usklađivanje hitne financijske pomoći. Obrazovne institucije ili vlade mogu imati ograničene proračunske mogućnosti za pružanje adekvatne pomoći studentima u potrebi. Potrebno je organizirati jednostavan administrativni proces za dobivanje hitne financijske pomoći kako to nebi predstavljalo barijeru studentima koji se suočavaju s financijskim poteškoćama. Također, studente je potrebno jasno uputiti u proces postupka podnošenja zahtjeva te jasno uspostaviti kriterije za primitak hitne financijske pomoći. Studenti koji ne ispunjavaju određene uvjete ili koji nisu u mogućnosti pružiti potrebnu dokumentaciju možda neće biti u mogućnosti dobiti pomoć. Stigma koja se povezuje s primanjem financijske pomoći može biti prepreka za studente koji se osjećaju sramotno ili neugodno zbog traženja pomoći. Sveučilišta trebaju poticati studente na traženje moguće pomoći i predstavljanje toga kao normalnog alata u kriznim situacijama studiranja kako studenti nebi odustali od traženja pomoći unatoč svojim potrebama. Akteri u ovoj politici su Ministarstvo obrazovanja i znanosti Republike Hrvatske, Agencija za znanost i visoko obrazovanje, Sveučilišta i obrazovne institucije za razvoj politika i koordinaciju, Uredi za financijsku pomoć ili imenovani odbori unutar sveučilišta za upravljanje programima pomoći. Uspjeh hitne financijske pomoći može se mjeriti kroz manji broj odustajanja od školovanja, vođenje točne evidencije programskih aktivnosti, uključujući broj studenata kojima se pomaže, vrste hitnih situacija i financijske isplate. Također, redovita izvješća za unutarnje i vanjske dionike kako bi se pokazao učinak programa. Hitnom financijskom pomoći studentima će se olakšati studiranje i time smanjiti stope odustajanja od studiranja.

7. LITERATURA

- Farnell, T (2013). „ Educational Inequality in Croatia: A Critical Overview of Challenges and Policy Responses. Zagreb: Institute for the Development of Education.
- European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, Wollscheid, S., Stensaker, B., Jongbloed, B. et al.: Dropout and completion in higher education in Europe – Main report. Publications Office, 2015, <https://data.europa.eu/doi/10.2766/826962>
- <https://www.srednja.hr/faks/znamo-koliko-studenata-odustaje-od-studija-i-koji-najcesce-nitko-im-se-s-fakulteta-nije-javio/> (Pristupljeno 21.02.2024.)
- <https://www.azvo.hr/hr/visoko-obrazovanje/statistike> (Pristupljeno 21.02.2024.)
- <https://www.azvo.hr/hr/visoko-obrazovanje/statistike/44-statistike/2668-broj-diplomiranih-studenata-prema-vrsti-ustanove-2014-2020>(Pristupljeno 21.02.2024.)
- <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29020> (Pristupljeno 21.02.2024.)
- <https://www.croreal.com/blog/hr/najam-stanova-zagreb-aktualne-cijene-na-trzistu> (Pristupljeno 21.02.2024.)
- <https://www.worlddata.info/europe/croatia/inflation-rates.php> (Pristupljeno 21.02.2024.)
- <https://www.statista.com/statistics/1084737/eu-28-adults-with-tertiary-education-attainment/> (Pristupljeno 21.02.2024.)
- https://ris.utwente.nl/ws/portalfiles/portal/5137444/dropout-completion-he-summary_en.pdf (Pristupljeno 21.02.2024.)

